

פרשת השבוע

שלח לך

פרשת שלח

כָּלֶם אַנְשֵׁים רָאִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמָּוֶה:

משה רבנו שולח שנים עשר נשיאים מראשי בני ישראל, הנבחרים שבעם ישראל. משה רבנו מוסיף להושיע בן נון את ה-יוד ומעכשיו שמו יהושע בן נון, **רש"י** (רבי שלמה יצחקי) **התפלל עליו, יה יושיעך מעצת מרגלים. ומדוע היה צריך משה להתפלל על יהושע ?**

המהר"ל מפראג (רבי יהודה ליווא בן בצלאל) מתרץ שיהושע היה תלמידו של משה רבנו, וגנאי גדול הוא למורה כאשר התלמיד שלו סוטה מדרך הישר. **תרגום יונתן בן עוזיאל**, מפרש שראה משה את ענוותנות יהושע, שינה שמו והתפלל עליו – **ולמה ?** כאן טמון יסוד גדול, משה פחד שיהושע מרוב ענווה יבטל את דעתו בפני חבריו, אולם בעניין של דעת תורה, בעניין של יראת שמיים, אין להיות עניו ושפל ברך, אלא **יש לשאת את דבר ה' ברמה**, לא ליבוש מפני המלעיגים, ולא לאמץ דעות פסולות. (מתוך מעיין השבוע)

דבר זה תקף שבעת מונים בימינו, כאשר אנחנו נבחנים במבחן האמונה שלנו, במבחן יראת השמיים שלנו בכל יום מחדש... כאשר הדור שלנו מבולבל... והאמת נעדרת... לכן דווקא כאן, מחובתנו להתקרב ולקרב כמה שיותר יהודים ליהדות, וחובה עלינו לזכור שהמטרה היא, **לקרב את היהודי אל היהדות !!!** ולא כפי שטועים חלק מהאנשים, שבוחרים "לעגל פינות" ולקרב את היהדות אל היהודי !! גם כאשר ההלכה מתירה בשעת הדחק דבר מסוים, עלינו לשאול, האם אני באמת נמצא בשעת הדחק ? זכור משמים מביטים עליך !!! על מי

אתה מנסה לעבוד !! כל מחנך והורה יודע, שהדרישה מילד לילד משתנה, יש מי שמצפים ממנו ליותר, ויש שמצפים ממנו לפחות. איך נתאכזב אם החזק ימעיט, ואיך נשמח אם החלש ירבה ? זהו מבחן יראת השמיים שלנו, וחובה עלינו לעצור רגע ולחשוב, מה מצפה מאתנו הקב"ה שנעשה ? כאן גודל יראת השמיים של האדם קובע את המעשה, ועל שאלה זו כבר

ענתה תורתנו הקדושה בהרחבה (**דברים יב**) **וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה'**

אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מִעֲמֹךָ כִּי אִם לִירְאָה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְרָכֶיךָ

וּלְאֲהַבָּה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ:

מוקדש לעילוי נשמת
ר' סעדיה בן יחיאל גהלי ז"ל
ר' יחיאל בן סעיד ודעי הלוי ז"ל
יחיאל בן סעדיה גהלי ז"ל
נעמה בת סאלם זנדני ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

נא לשמור על קדושת הגיליון
הוא חייב בגניזה
(למי שמדפיס אותו)

זמני השבת		
כניסת השבת	יציאת השבת	
7:26	8:30	ת"א
7:09	8:27	י-ם
7:21	8:31	חיפה

סיפור לשולחן השבת

כמה שווה אמונת חכמים ?

העיתונאי 6 – הרב קובי לוי שליט"א

ובכן הרב לוי, אני קבלן בנין כבר קרוב ל- 30 שנים, בונה בעיקר במרכז הארץ, וילות וגם בנייה רוויה. בענף הנדל"ן ניתן להתעשר, אבל פרנסה מן השמים, וכמו שאפשר להתעשר, עלולים גם לצנוח מטה מטה ולהתרסק אל קרקע המציאות ללא פרוטה בכיס, עם נושים רבים, ובנקים שבולעים את מה שנשאר לך. על עצמי אני מעיד, שרק בעשור האחרון התחלתי להתרומם ולהצליח יפה. ואיך אומרים חכמינו, יש לו 100 רוצה 200, יש לו מיליון רוצה עוד חמש, נו, אז איך אנשי עסקים משלשים ומשכפלים את ההון? פשוט מאד לוקחים סיכונים ונכנסים לפרויקטים גדולים של בנייה, גם עם מעט כסף. אפילו מעט מאוד. צריך רק לשכנע את מנהל הבנק בתכסיסים ובתחבולות, שהאשראי הבנקאי וההלוואות הבנקאיות יוחזרו, וכל הצדדים ירוויחו בגדול. לאיש עסקים כמוני יש לשון מפולפלת וניסיון רב. לפני כארבע שנים, החלטתי לשעבד את כל נכסי ורוב ההון הנזיל שלי הועמד לטובת פרויקט בינוי רציני. רק מבנה תעשייתי אחד נותר לי כנדל"ן פנוי. הבנק הוסיף לי הלוואות ואשראי, ויצאתי לדרך.

בתחילה הכל נראה ורוד ומבטיח, ועפ"י התוכניות של המומחים והיועצים שלי, הייתי אמור להרוויח סכומי עתק. רבות מחשבות בלב איש, והקב"ה מנהל את העולם, וכמובן גם את עולם העסקים. חצי שנה אח"כ התחיל המשבר הכלכלי העולמי, נעצרה הבניה, קונים לא הגיעו, ונקלעתי למצב סבוך שבו אני מזרים מיליוני ש"ח לבור בלי תחתית, מבלי שיש נצנוץ של יציאה מן הסחרור הכלכלי שאיים לרסק אותי לחלוטין.

הבנקים הודיעו לי שאוטוטו הם נאלצים להפסיק לכבד את המחאותיי, והם עלולים לפתוח בהליך עיקול של של נכסי, בהתאם להלוואות הכבדות שלא הצלחתי לפרוע. חייתי על זמן שאול. מה אגיד לך... לחץ הדם עולה, הלב מפרקס, לילות של סיוטים ללא שינה. חרדות מפני הבאות, כל צלצול פלאפון הבעית אותי, כל מספר חסום החסיר פעימה בליבי "שרק לא יהיה זה מנהל הבנק". בוקר אחד הגיע הבוס, מנהל הבנק הודיע לי: "עד כאן אדון ליאון, אם לא תזרים תוך 21 ימים שלושה מיליון דולר לחשבון, הבנק יממש את כל זכויותיו!". במילים אחרות אדון לוי, זה הסוף שלי".

"נכנסתי ללחץ גדול, הכנסתי מודעות בכמה עיתונים כלכליים שעמדו להתפרסם בסופשבוע וצלצלתי לכל המתווכים שאני מכיר, שיחפשו בקהיליית העסקים קונה לנכס התעשייתי שלי, בעלותו הריאלית - שלושה מיליון דולר, וזה הסכום שאני מבקש. תתפלא, הגיעו עוד באותו יום מספר טלפונים, קיימתי כמה פגישות אך הן לא עלו יפה. יומיים אח"כ התקשר יהודי נכבד ואמר שהוא מעוניין בנכס רק הוא רוצה לבדוק את תוכניותיו, החניות, וזכויות הבניה הנוספות. קיימנו כמה פגישות מקיפות, כולל ביקורים במקום, והתחיל להתגבש חוזה קניה מסודר. הרגעתי את מנהל הבנק, שבתאריך המסוים אצליח להזרים לפחות מחצית מן הסכום שהוא דורש, ושייתן לי ארכה נוספת. הוא הסכים, ואכן החוזה באמצעות עורכי הדין עמד לפני חתימה".

"בנקודת זמן זו, אמר לי הקונה, הכל טוב ויפה, אבל אני חייב לקבל את אישורו של האדמו"ר שלי, כי אינני עושה צעד בלעדיו", שעה אח"כ הוא הודיע שהאדמו"ר הורה לו לקנות. באותו ערב במשרדי, נחתם החוזה, והקונה הפקיד בידי המחאה ע"ס 100.000 דולר, כאשר אחד מסעיפי החוזה אומר שצד שיחזור בו יצטרך לשלם קנס לצד השני 10% מגובה העסקה, כלומר 300.000 דולר. "אחרי חתימה אמרתי לקונה, שאני מקנא בו שיש לו אדמו"ר והוא השיב לי: "יהודי חייב שתהיה לו דעת תורה, כפי שאומרים חז"ל עשה לך רב. כי דעת תורה היא ברכה", לחצנו ידיים ונפרדנו. מחצית מסכום הקניה הוא אמור היה להעביר לחשבון הבנק שלי בתאריך שמנהל הבנק ביקש.

הפקדתי את ההמחאה ע"ס 100.000 דולר והייתי מאושר עד השמים, המחנך הכלכלי שלי עומד לחלוף, ויש לי לפחות חצי שנה לשווק את הפרויקט שלי. לשלושה אנשי עסקים שהתענינו בנכס אמרתי שהנכס כבר מכור, וביטלתי את הפרסומים בעיתונים הכלכליים. יומיים אח"כ הונחתתי ארצה. הצ'ק של הקונה חזר, והוא התחמק ממני ולא ענה לטלפונים. הייתי מבוהל, מנהל הבנק איים עלי. הזמן רץ, ורגע האמת של חיסולי העסקי היה קרוב מתמיד, כולל עיקול הנכס הזה שאמור היה להציל אותי. לבסוף תפשתי את הקונה שאמר לי: "אני חוזר בי מהקניה, כי יש דברים שהסתרת ממני, ומדובר בליקויים שגיליתי לאחר חתימת החוזה נעשתה כאן נוכחות" כמעט התפלצתי, זה היה שקר גס, לא הסתרת דבר. כעסתי מאד, וברוב ייאושי נדבקה לשוני לחיכי. "אני מוכן" אמר הקונה "ללכת אתך לאדמו"ר שלי, ונציג בפניו את הנתונים, ומה שיאמר נעשה. מה אתה אומר?".

"תראה הרב לוי, מעולם לא התייעצתי עם רבנים ואדמו"רים, אני איש פשוט, אבל הרגשתי כאילו מעמידים אותי משמים בניסיון. לקחתי אויר לריאות והשבתי "בשמחה, מה שיגיד האדמו"ר נעשה, אמרת לי שדעת תורה זה דבר הכי חשוב אצל יהודי, ואני מוכן לקבל על עצמי את דעת האדמו"ר שלך". "נדברנו להגיע לאדמו"ר בשעת לילה. עד אז הכנתי את כל הניירת החשובה, כדי להציג את עמדתי. שעה לפני הפגישה עם האדמו"ר חשתי מועקה בלב, אבל אמרתי לעצמי, שאני יהודי קטן, אבל ליבי אמר לי שמי ששואל רב, לא יינזק. נכנסנו לפגישה, האדמו"ר היה סבלן ואדיב מאוד. הקונה שחזר בו הציג תמונה מעוותת של התנהלות העניינים, והאשים אותי בדברים שלא היו ולא נבראו. שתקתי. כשהגיע תורי, סיפרתי לפרטי פרטים את השתלשלות הדברים כולל הניירת והחוזה. בשלב מסוים האדמו"ר פנה לקונה באידיש ואמר לו "זה חוזה תקין, לא שיקרו אותך, עמוד בדיבורך". אני לא מדבר אידיש אבל השכל שלי ישר הבנתי כל מילה. אח"כ שאלתי את האדמו"ר "נו, מה עושים" והוא השיב: "אינני יכול לפסוק בדבר. אפנה אתכם לדיין מומחה לדיני ממונות, ומה שיפסוק קבלו על עצמכם" הסכמתי גם לזאת, והפגישה עם הדיין נקבעה למחרת בצהרי היום. כמובן שעדכנתי את האדמו"ר על כך שהעסק שלי עלול לפשוט רגל עקב ביטול העסקה ולוח הזמנים הצפוף. האדמו"ר היה קשוב, ומבט מודאג נמסך על פניו.

"יצאתי מבית האדמו"ר בהרגשה לא טובה. חרדת קיומי הכלכלי החלישה אותי מאד. לפני שעליתי למכונית קרא לי המשב"ק והודיע לי שהאדמו"ר מבקש לשוחח איתי ביחידות. נכנסתי והוא הורה לי להתיישב "אתה יהודי ישר" אמר לי "אתה התנהלת באמינות ובהגינות, ואני מברך אותך מעומק ליבי שתצליח בכל מעשי ידך, ואין לי ספק בכך שהקב"ה מרוצה מהיושר שלך וישפיע עליך הצלחות לרוב". "יצאתי משם די מאושש מן הברכות. בחוץ הבחנתי בקונה משוחח עם המשב"ק. פניתי לעברו, והוצאתי את המחאת המקדמה שחזרה ע"ס 100.000 דולר. "קח אותה" אמרתי לו "אני מוותר לך, אני לא כועס עליך, אני אפילו מודה לך שהכרת לי את האדמו"ר הצדיק שלך". הקונה היה המום, הוא אחז בהמחאה וקרע אותה לחתיכות. שעת חצות לילה, נכנסתי למכונית הבטתי דרך שמשות החלון בשמים זרועי הכוכבים וליבי אמר לקב"ה "אבא שבשמים, עשיתי לי רב, קיבלתי ברכה מהרב, אני סמוך ובטוח שהשליחים שלך בארץ עושים מלאכתם נאמנה".

"לא תאמין הרב לוי, חצי דקה אח"כ צלצול בדיבורית "מדבר ס. כהן אני נמצא במערכת העיתון הכלכלי ורואה מודעה בגרפיקה שאיננה לפרסום.. האם הנכס התעשייתי שלך עדין למכירה?" "שתבין אדון לוי, ס. כהן הוא אחד מעשירי המדינה אשר שלושה מליון דולר זה כסף ממש קטן בשבילו. הבנתי שמדובר בעת רצון גדולה והשבתי "כן, הנכס למכירה, אני מבקש עליו ארבעה מיליון דולר", אמרתי, אבל כמעט ולא נשמתי, הייתי בטוח שכהן ידחה זאת על הסף, שכן המחיר היה לא כל כך ריאלי. "קיבלת" השיב כהן "כנס אלי מחר למשרד, אני מכיר את הנכס ואת מיקומו והוא מתאים לי".

"למחרת תוך שעתיים נסגרה העסקה, ושבוע אח"כ הופקדו 4 מיליון דולר בחשבוני. נחלצתי מן התהום הכלכלי, ויותר מזה, הפרויקט שלי תוך חודשים ספורים התרומם בלי עין רעה, והביקושים לדירות היו מעל לכל הגיון. אבל ברצונך אסכם את הסיפור הזה. לי אין ספק שמן הרגע שבו קיבלתי על עצמי דעת תורה כלומר אמונת חכמים, הכל התהפך לטובה.

על פרשת השבוע

(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) שלחו לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אזור איש אזור לבטוח אבותיו תשלחו כל נשיא בהם:

מפרשת המרגלים עולות הרבה שאלות ותמיהות, שנעמוד עליהם תוך כדי ההתקדמות בפסוקים. **רש"י** – (רבי שלמה יצחקי) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר:

כאשר שואלים המפרשים בתורה את השאלה המוכרת "מדוע נסמכה פרשה זו לפרשה קודמת?" עצם השאלה מלמד שאין כאן סדר כרונולוגי של הפרשיות אלא סיבה מיוחדת. ולכן גם כאן משאלתו של **רש"י** – (רבי שלמה יצחקי) ניתן ללמוד שמבחינת הסדר הכרונולוגי לא הייתה סמיכות בין מעשה מרים לחטא המרגלים.

אם כן מה היה הסדר הכרונולוגי של הפרשיות?

ילקוט מעם לועז: (רבי יעקב כולי) מפרט את סדר הדברים – מרים, קורח והמרגלים:

כ' באייר – בני ישראל יוצאים למסע הראשון שלהם **(במדבר יא-בהעלתך)** ויהי בשנה השנייה בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת:

כ"ב באייר – חנו בקברות התאוה - המתאוננים ביקשו בשר, ונשאר שם חודש ימים. **(במדבר יא-כ-בהעלתך)** עד זודש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם והתכבו לפניו לאמר וגו'

כ"ב בסיון – סיום חודש ימים של אכילת הבשר ומיד נסעו לחצרות, שם היה תהליך בחירת 70 הזקנים, מרים נגועה בצרעת ונסגרת 7 ימים מחוץ למחנה. בתקופה זו היה גם חטאו של קורח ועדתו. **השפתי חכמים** (רבי שבתי משורר) הכי מקשה רש"י, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לבד? דהיה לו לסמוך גם כן לפרשת קרח, והיה לו להקדים - מחלוקת קרח, ואחר כך מרים, ואחר כך מרגלים שהרי מחלוקת של קרח בחצרות היה אבל ענין מרגלים בפארן היה.

כ"ט בסיון – בחצרות נתעכבו שבעה ימים כדי שיושלמו ימי ההסגר של מרים. **(במדבר יב)** ותסגר מרים בזוין למוזנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האסף מרים: **(טז)** ואזור נסעו העם מוצרות ויזנו במדבר פארן: באותו היום הלכו לפארן ובאותו היום נשלחו המרגלים מפארן לארץ ישראל.

ח' באב – חזרו המרגלים לאחר 40 יום ובליל ט' באב בכו כל העם.. והפך בכיה לדורות..

בפרשה הקודמת כאשר ביקש משה למנות 70 זקנים, ענה לו הקב"ה בלשון **(במדבר יא, טז-בהעלתך)** ויאמר ה' אל משה **אספה לי** שבעים איש מוקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו ולקוזה אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: ואילו כאן בפרשתנו כאשר משה מבקש למנות מרגלים לתור את הארץ, עונה לו הקב"ה בלשון **(במדבר יג, ב)** שלחו לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אזור איש אזור לבטוח אבותיו תשלחו כל נשיא בהם:

מדוע אמר הקב"ה למשה בלשון **שִׁלְחוּ לָךְ** ? ולא בלשון של **שִׁלְחוּ לִי** ?

פירוש ראשון: שלח לך - לדעתך, אתה תחליט, תרצה תשלח, לא תרצה לא תשלח...
רש"י (רבי שלמה יצחקי) שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו **שִׁלְחוּהָ אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ (דברים א, כב)**, כמו שנאמר **וַתִּקְרְבוּ אֵלַי כְּלַכְּמִי (שם)**, ומשה נמלך בשכינה, אמר, אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר **וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם בְּעֵנֵי מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִוִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל אֶרֶץ זָבָת זֹלָב וְדָבָשׁ (שמות ג, יז)**, חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים, למען לא יירשוה:

פירוש שני: שלח לך - לטובתך, שבסופו של דבר מי שירוויח מזה הוא אתה..
כלי יקר (רבי שלמה אפרים מלונטשיץ) שלח לך אנשים. לפי שאמרו ישראל **(דברים א, כב)** **וַתִּקְרְבוּ אֵלַי כְּלַכְּמִי וַתֹּאמְרוּ שִׁלְחוּהָ אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וַיִּזְכְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ אֵתָנוּ דִּבְרֵי אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נָעַלְתָּ בָּהּ וְאֵת הָעֵרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֲלֵיָהֶן: לָנוּ, הֵינּוּ - לַהֲנַאתֵנוּ וְלַטּוֹבֵתֵינוּ, וְאָמַר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה שֶׁלַח לָךְ וְלֹא לָהֶם, כִּי לָךְ דּוּקָא יֵהִי הַשְּׁלִיחוֹת לַהֲנָא וְלַטּוֹבָה, אֲבָל לָהֶם לֹא יֵהִי לַטּוֹבָתָם. כִּי ע"י שְׁלִיחוֹת זֶה, נִגְזַרָה עֲלֵיהֶם מִיתָה, וְלִמְשֶׁה גַרְם שִׁיחִיָּה חַי עוֹד מ' שָׁנָה, כִּי כָּבַר נִגְזַר עַל מֹשֶׁה שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת הָעֲשׂוֹי לְמַלְכֵי ז' אוֹמוֹת וְע"י חֲטָא הַמְּרַגְלִים נִשְׁתַּחֲוּ מ' שָׁנָה.**

מי היו המרגלים ?

(ג) וַיִּשְׁלְחוּ אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל פִּי ה' כָּל־אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַמָּוֶה: רש"י (רבי שלמה יצחקי) כולם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו: **אבן עזרא** (רבי אברהם בן מאיר אבן עזרא) וטעם אנשים. שהם ידועים גיבורים וכן כולם אנשים וחזקת והיית לאיש כי איש היה:

ידוע שבסדר מניית השבטים בתורה יש פעמים שנמנים לפי סדר לידתם, ויש פעמים שנמנים לפי סדר המסעות, וכאן אומר **הרמב"ן** (רבי משה בן נחמני) נמנו לפי סדר מעלתם האישית, ולא לפי מעלת שבטם.

אם כן צא ולמד, מה הייתה מעלתם של המרגלים !!! אם יהושע בן נון שהוא נציג שבט אפרים, ומי שבסופו של דבר הנהיג את עם ישראל אחרי משה רבנו - הוא **החמישי...**

משה רבנו משנה ליהושע את שמו ומתפלל עליו לפני היציאה לריגול, **(טז) אֶלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שִׁלְחוּ מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נֹון יְהוֹשִׁעַ: רש"י** (רבי שלמה יצחקי) התפלל עליו, יה יושיעך מעצת מרגלים.

האור החיים הקדוש (רבי חיים בן משה אבן עטר) שואל מדוע היה צריך משה רבנו לשנות את שמו של יהושע ? ומתרץ שנתן כוח בשמו בתוספת האות יוד=10, כדי שיוכל להינצל מעשרת המרגלים שחטאו.

כלי יקר (רבי שלמה אפרים מלונטשיץ) מתרץ שמשך דאג שיהושע לא יטעה ואז יתלו את האשמה ברבו של יהושע הוא משה רבנו. ומביא תירוץ נוסף, מכיוון שיהושע שהוא משבט אפרים, הוא למעשה מיוסף, פחד משה רבנו שלא ילך יהושע בדרך זקנו, יוסף, ויביא דיבה רעה, שהרי ביוסף נאמר **(בראשית לז, ב)** **וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבְתָּם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם: וְלֹכַן בִּיהוֹשֻׁעַ בְּמַטֵּה אֲפֵרַיִם לֹא הוֹזְכָר יוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר **(במדבר יג, ה)** לְמִטָּה אֲפֵרַיִם הוֹשִׁיעַ בֶּן נֹון: וּבְמַטֵּה מְנַשֶּׁה כֵּן הוֹזְכָר יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר **(במדבר יג, יא)** לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶּן סוּסִי:**

שואל **הרב ברוך רוזנבלום** שואל – **מדוע לא בירך משה גם את כלב בן יפונה ?**
ועונה על כך שתי תשובות :

- א. כלב היה גיסו של משה רבנו, בעלה של מרים, ובאותו היום שיצאו המרגלים השתחררה מרים משבוע ההרחקה שלה מן המחנה, לכן חזקה על כלב שראה כיצד הורחקה אשתו מהמחנה בגלל לשון הרע, שהוא לא ייפול בעניין לשון הרע.
- ב. עצם זכותה של מרים הנביאה שהייתה אשתו, עומד לזכותו של כלב. ובכל זאת כלב הלך והתפלל על עצמו במערת המכפלה אצל האבות.

הגמרא במסכת סוטה לד/ב – (במדבר יג, ב) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן זְכוּר, אִמֵּר רַבִּי יִצְחָק דְּבַר זֶה מְסוּרַת בִּידִינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, מֵרַגְלִים עַל שֵׁם מַעֲשֵׂיהֶם נִקְרָאוּ, וְאִנּוּ לֹא עֲלֵתָה בִּידִינוּ אֵלָּא אֶחָד, (במדבר יג, ג) לְמִטֵּה אֲשֶׁר סִתּוּר בֶּן מִיכָאֵל, סִתּוּר שִׁסְתַּר מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקַּב"ה, מִיכָאֵל שֶׁעָשָׂה עֲצָמוֹ מִךְ. אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן אֵף אִנּוּ נֹאמְרֵי, זְוִזְבֵּי בֶן וְפָסִי, נַחֲבִי שֶׁהַחֲבִיֵּא דְּבָרָיו שֶׁל הַקַּב"ה וְפָסִי שֶׁפִּיסַע עַל מְדוּתָיו שֶׁל הַקַּב"ה.

אם נתבונן ברשימת המרגלים נשאל - **מדוע אין נציג לשבט לוי ?**

כאשר בני ישראל עומדים על סף הכניסה לארץ ישראל, הם מבינים שבעת הכניסה לארץ יופסק כל מחנה המדבר בהנהגה ישירה, יופסקו ענני הכבוד, בארה של מרים, המן, ועם ישראל יצטרך לדאוג לכלכלתו בארץ החדשה – הנהגה טבעית. לכן מבקשים בני ישראל לשלוח מרגלים לבדוק מבחינת הנהגה טבעית את הארץ.

אבל כאשר יוצאים לפעולת ריגול שולחים 12 איש ? זה נראה כמו טיול שנתי, לא כפעולת ריגול. קבוצה שכזו עלולה בקלות להיתפס..

יונתן בן עוזיאל - שְׁלַח לְךָ גִּבְרִין חֲרִיפִין וַיֵּאֱלֹהִים יַת אֲרֻעָא דְכָנְעַן דְּאָנָא יְהִיב לְבַנְי יִשְׂרָאֵל גְּבְרָא חָד גְּבְרָא חָד לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּי תְּשַׁלְּחוּן מִן קְדָם כָּל אַמְרִכּוּל דְּבַהוּן:
עונה על כך התנא הקדוש **יונתן בן עוזיאל** שיסוד שליחת נציג מכל שבט ושבת הוא כדי לתפוס אחיזה בארץ, שכל שבט יראה איפה יותר טוב לו. אחד ירצה בעיר נמל, השני בהרים, ועל זה הדרך... וזהו שנאמר **וְהִתְוַזְּקֶתֶם וּלְקוֹזֶתֶם מִפְּרֵי הָאָרֶץ** לשון "חזקה" כל אחד יתפוס חזקה על החלק שלו.

מכאן ניתן להבין למה אין נציג משבט לוי בצוות המרגלים, שהרי אין להם חלק משלהם בארץ ישראל כשבא, אלא הם מקבלים את ערי הלויים.

כיצד אנשים גדולים כמו המרגלים חטאו ?

דור המדבר היה דור דעה, דור של אנשים שזכו להגיע למעמד של מלאכים במעמד הר סיני, דור שזכה לראות באופן גלוי שניתן ישועות וניסים ישירות מהקב"ה, דור שהיה הכי קרוב לקב"ה.

חז"ל מלמדים אותנו שבדור זה כל אדם ידע בבוקר כיצד הוא מוערך על ידי הקב"ה – **הכיצד ?** לפי ירידת המן. כל מי שהיה צדיק היה המן יורד לו בפתח הבית, ואם אדם חטא ירד לו המן במרחק מסוים מפתח האוהל בהתאם לרמת החטא.

בספר דברים ח, ג- עקב נאמר **וַיַּעֲזֶב וַיִּרְעַבְךָ וַיֵּאֱכֹלְךָ אֶת הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדַעְתָּ אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדַעְךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יוֹזִיָּה הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יוֹזִיָּה הָאָדָם:**

נשאלת השאלה, **וכי ייתכן שהקב"ה הרעיב את בני ישראל במדבר ?** הלא המן ירד פתח האוהל. **אם כן במה דברים אמורים ?**

הרב ברוך רוזנבלום מסביר זאת באמצעות " סיפור נחמד מתקופת דור המדבר".
אדם אחד חטא, וידע שלמחרת בבוקר האם לא ירד הצמד לפתח האוהל, מה יצא?
כיצד יסביר זאת לאשתו? החליט... ואז... לפנות בוקר קטם בפה, מליץ, מציר את
אשתו ואומר לה, אל תשאלי מה חלמתי - אינה חלום בלתי, מה קרה? שאלת
אשתו בפחד, והוא צונה לה, חלמתי שפלא מטאור על האוהל שלנו ואני את והילדית
הפכנו ל... הר מ'נן, עכשיו אנחנו חייבים כולנו על הבוקר לצלות תצנית, צום, לא
אוספים את האן, חייבים תיקון לחלום... זהו שנאמר - וירעבה ויאכלך את הבן...

בנוסף לייחודו של דור המדבר למדונו חכמים - במופלא ממך אל תדרוש, ומכיוון שאין לנו
יכולת להבין, למדוד ולהשיג מי היו אותם גדולי עולם, ומהי מעלתם ודרגתם, נוכל רק
לנסות ולהבין את דברי חכמינו מתוך המדרשים. שאמרה הגמרא במסכת **שבת קי"ב - אמר**
ר' זירא אמר רבא בר זימונא, אם ראשונים בני מלאכים - אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני
אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר
חמורים: נוסף על כך את העובדה שאותם מרגלים היו - **כלם אנשים ראשי בני ישראל**
המה, שיהושע בן נון היה החמישי בסדר מעלתם, הרי שדברים אלו רק מעצימים את
השאלה הנוקבת, כיצד נפלו אותם גדולי דור בחטא המרגלים?

התשובה היא **כוח השררה**, שאותם אנשים למרות שהיו גדולי הדור, פחדו לאבד את
תפקידם עם הכניסה לארץ.. הם ידעו שעם הכניסה לארץ כבר לא תהיה הנהגה לפי שבטים,
אלא הנהגה של מלכות לכל עם ישראל, ולכן פחדו לאבד את תפקידם ולא רצו שבני ישראל
ייכנסו מהר לארץ ישראל..

מכאן נלמד גם אם אדם צדיק... גדול הדור... חכם... כוח השררה, הכיסא, פוליטיקה? !
יכולה להוציא אותו מדעתו, יגרמו לו להיות אדם שונה, וזוהי מידת פרעה שאמר ליוסף,
(בראשית מא, מ-מקץ) רק הכסא אגדל במקך = כוח השררה, כוח ההיצמדות לכיסא !!!

עצת המרגלים או חטא המרגלים?

רש"י (רבי שלמה יצחקי) לימד אותנו שמה התפלל על יהושע - **יה יושיעך מעצת מרגלים.**
ולבסוף ההתייחסות למעשה המרגלים הוא חטא ולכן מתו המרגלים בעוון הזה.
אז במה מדובר? בעצה או בחטא?

מרו הבן איש חי (רבי יוסף חיים) מביא בספרו **בן יהודע** פירוש נפלא לדבר מכיוון אחר,
המרגלים ידעו שאם בני ישראל יכנסו לארץ ישראל בגלל שהובטח להם שהיא "ארץ זבת
חלב ודבש" הם לא יזכו במצווה המלאה של כניסה לארץ ישראל משום שלכאורה הם ילכו
לטובתם, **מתוך אינטרס אישי**.. בשונה מאברהם אבינו שהלך אל הלא נודע.

לכן אמרו המרגלים מלכתחילה שהם ידברו כביכול כנגד הארץ, כדי שעם ישראל לא ירצו
להיכנס לארץ ישראל מתוך אינטרס אישי, אלא יכנסו לארץ ישראל מתוך אמונה וביטחון
בקב"ה. מכאן נבין שבהתחלה זו הייתה **"עצת המרגלים"** שמטרתה הייתה חיובית, אבל
אחר כך התהפכה עצה זו ל- **"חטא המרגלים"**. לכן משה התפלל בעד יהושע שינצל מן העצה
ולא ייפול במעשה, ולכן גם כלב הלך לקברי האבות בחברון כדי להתפלל שיצילו אותו
האבות מ- **"עצת המרגלים"**.

אז בכל זאת כיצד נפלו המרגלים בעצתם? כיצד הפכה העצה לחטא?

התשובה היא יסוד חשוב בחייו, בתפילת ערבית אנו מתפללים "והסר השטן מלפנינו
ומאחרינו" **מהו עניין - מלפנינו ומאחרינו?**

יש אנשים שיצר הרע כבר כל כך שולט בהם, שהוא מרגיש חופשי להסיט אותם באופן ישיר, בלי כל בעיה, וזהו בגדר "מלפנינו" אבל יש אנשים שיצר הרע יודע שהוא לא יוכל להסיט אותם באופן ישיר, ואז הוא מגיע בעקיפין "מאחרינו" הוא ישתמש לכאורה בהלכה, בטיעון כזה או אחר כדי למנוע ממנו דבר מצווה, "אתה לא חייב לקום היום בקוקר", "אתה חולה", "אתה פטור מן התפילה", "למה לצנות את עצמך? הלא נאמר וחי בהם" "יש הלכה שמירה..." ומטרתו בדיוק הפוכה !!!

מכאן נבין שמכיוון שיצר הרע לא יכול להתקיף חזיתית את המרגלים שהרי אנשים גדולים היו, מה עשה? מה בכיוון של "מאחרינו" נטע בהם בהתחלה "עצה חיובית", אבל אחרי שנתפסו ברשתו... הפיל אותם עד הסוף וכך הפכה "עצת המרגלים" ל- "חטא המרגלים".

המרגלים בארץ ישראל

(יז) וישלחו אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אליהם עלו זה בנגב ועליתם את ההר: (יח) וראיתם את הארץ מה היא ואת העם הישב עליה הוֹזֵק היא הרפה המעט היא אם רב: (יט) ומה הארץ אשר היא ישוב בה הטובה היא אם רעה ומה הערים אשר היא יושב בהנה הבמוזנים אם במבצרים: (כ) ומה הארץ השמנה היא אם רזה היש בה עץ אם אין והתזוזותם ולקוזתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים: מפירוט הדברים ניתן ללמוד שמשה רבנו כמובן סמך על הבטחתו של הקב"ה שארץ טובה היא ולכן אמר למרגלים תבדקו הכל - "כל מה שאתם רוצים"....

אומרת הגמרא במסכת סוטה לד/ב על הפסוק (במדבר יג, כב) ויעלו בנגב ויבא עד זברון, ויבאו מבעי ליה? (צריק היה לכתוב ויבאו - יולד רבי) אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, (כ"ג יחיד' היה) אמר להן: אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים, יהושע כבר בקש משה עליו רחמים, שנאמר (במדבר יג, טו) ויקרא משה להושע בן נון יהושע: יה יושעך מעצת מרגלים והיינו דכתיב (במדבר יד-כד) ועבדי כלב עקב היתה ריוז אונרת עמו. (במדבר יג, כב) ושם אָוִיבִין עִשְׂי וְתִלְמִי יִלְיָדִי הָעֵנֶק, אחימן - מיומן שבאחיו. ששי - שמשים את הארץ כשחתות (כ"ג יולד רבי) אילימא חמה בקומתן (יולד יולד-ערת שהיתה הנה ערת כעררת צ' אולד) (במדבר יג, כב) וזברון שבע שנים נבנתה לפני עין מצרים: מאי נבנתה? (מה הכוונה נבנתה?) אילימא (אם תידי) נבנתה ממש, אפשר אדם בונה בית לבנו קטן, קודם לבנו גדול? (כ"ג יולד רבי) הנה אכנאן אחיו) דכתיב (בראשית יו, ו) ובני זום פוש ומצרים ופוט וכנען: אלא, שהיתה מבונה (כ"ג יולד רבי) על אחד משבעה בצוען (כ"ג יולד רבי) ואין לך טרשים בכל ארץ ישראל יותר מחברון, דקברי בה שיכבי (מתים). ואין לך מעולה בכל הארצות יותר מארץ מצרים שנאמר (בראשית יג, י) כנן יהיה כארץ מצרים באכה צער, ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יותר מצוען דכתיב (ישעיה ל-ד) כי היו בצען שריו ומלאכיו זזים יגיעו: ואפילו הכי חברון מבונה אחד משבעה בצוען (העיר הערוצה בישראל, אלא שהטריט, טובה פי שבע מהעיר הכי טובה בישראל).

חטא המרגלים

לכאורה הרי ניתן להבין שעצם שליחת המרגלים הינו החטא, משום שהרי הקב"ה הבטיח לעם ישראל שהוא מביא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש, וכי אתם מערערים על הבטחת הקב"ה ובודקים את הארץ? האם מותר או אסור לרגל את ארץ ישראל?

מהפסוקים בפרשת דברים אנו מבינים, שתחילת התהליך היה שבני ישראל הם אלו שביקשו ממשה רבינו לשלוח את המרגלים שנאמר **(דברים א) (כג) ותקרבון אלי כלכם ותאמרו ושלחו אנשים לפנינו ויזכרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: עונה להם משה רבינו (כג) ויטב בעיני הדרך ואקוץ מכם עינים עשר אנשים איש אזור לשבט: מה משמעות ויטב בעיני שאמר משה רבינו?**

האור החיים הקדוש (רבי חיים בן משה אבן עטר) מפרש שמשה אמר לבני ישראל בעיני, בעיני בשר ודם הדרישה נראית לגיטימית, שרצו לראות היכן יחפרו הכנענים ויחביאו את ממונם, אבל בעיני הקב"ה לא, משום שהקב"ה הבטיח ואין להרהר אחריו.

בנוסף, מאוחר יותר בפרשת חוקת נאמר **(במדבר כא, לב) וישלחו משה לרגל את יעזר וילכדו בנתיה ויורש את האמרי אשר שם: ובהפטרה של השבת (יהושע ב, א) וישלחו יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים וזרש לאמר לכו ראו את הארץ ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה וישב רזוב וישבכו שמה: נמצאנו למדים מן הדברים, שגם לאחר חטא המרגלים, משה בעצמו שולח מרגלים לרגל את יעזר, יהושע עצמו שולח מרגלים לרגל את יריחו – משמע מכאן שאין איסור בריגול הארץ.**

ואם כן במה חטאו המרגלים?

אומרת **הגמרא במסכת סוטה לה/א** וישבו מתור הארץ, וילכו ויבאו א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מקיש (alien) הליכה לביאה, מה ביאה בעצה רעה, אף הליכה בעצה רעה **(במדבר יג, כז) ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלוחתנו וגם זבת זולב ודבש הוא וזה פריה: וכתב אפס כי עז העם אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר, כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו, אין מתקיים בסופו.**

(במדבר יג, ל) ויהס כלב את העם אל משה ויאמר אמר רבה שהסיתן בדברים, דחזייה ליהושע דקא משתעי (מדבר 16 ע' אר' יכא) אמרי ליה, דין ריש קטיעה ימלל? (קראו ליהושע "ראק ק16" מ'ס' ע'אין ל' פני' ע'י'א את הארץ, ולכן אין ל' לכאורה מה להפסיד) אמר כלב (פ'ל'ב) אי משתעינא, אמרי בי מילתא (ידברו ע'ל' דבר מה) וחסמין לי (וישתקו אותי) אמר להן, וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם? סברי בגנותיה קא משתעי, אישתיקו (מהפתיחה "בן צמרת" סברו ע'א דבר פ'נתו מ'ה' ו'תקו מ'ה' דבריו) אמר להן, הוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע, לא נשמע לו? עלה נעלה וירשנו אתה כי יוכל נוכל לה:

(במדבר יג-לא) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי זוזק הוא מבניו: אמר רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה, כי זוזק הוא מבניו אל תקרי מבניו (מאיתנו) אלא מבניו (מהקב"ה) כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. (וזהו ה'א'ת' ה'ע' ה'ר' ע'ל' הקב"ה)

(במדבר יג-לב) ארץ אכלת יושביהּ הוא, דרש רבא: אמר הקב"ה, אני חשבתי לטובה, והם חשבו לרעה. אני חשבתי לטובה, דכל היכא דמטו (לכא מקוט בעדיצו) מת חשיבא דידהו (מת אדט חסוּב באותו מקוט) כי היכי דניטרדו (כדי תלמידי המקוט יהיו טרודים) ולא לשאלו בתרייהו (ולא ישאלו על זהותם ומצביהם) ואיכא דאמרי (ויו מי כאמרי), איוב נח נפשיה (עאיוב נפטר באותו היום), ואטרידו כולי עלמא בהספידא (היו כולם טרודים בהספדו, כי היה מנהג באותם זמנים שכאשר מת אדט חסוּב, היו מצויים את מתיבתא מן הקברים, וקוראים אותם ליד אותו אדט חסוּב). הם חשבו לרעה, ארץ אוכלת יושביהּ היא (אכלת השכילו לבדוק בהתבוננות ולהבין את פשר האיכרועים ולמה...)

(במדבר יג-לג) וַהֲיִי בְעֵינֵינוּ כְּזֹנְבִים וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם: אמר רב משרשיא, מרגלים שקרי הוו (המרגלים שקרנים היו), בשלמא (מאן הדבר כאמרו) וַהֲיִי בְעֵינֵינוּ כְּזֹנְבִים, לחיי (עסיפכו את הרשעתם האישית) אלא וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם, מנא הוו ידעי? (מניין ידעו כי כיון דראו אותם תלמידי המקוט?) ולא היא (אמרת המאמא - לא מכאן ההוכחה שסיקרו) כי הוו מברי אבילי, (כשהיו תלמידי הארץ נותנים סעודת אפלות לאפליהם הרבים) תותי ארזי הוו מברי (ותחת צרי הארץ היתה ההכרעה) וכי חזינהו (כשראו אותם המרגלים) סלקו יתבי באילני (הלכו והתחבאו בין הצצים) שמעי דקאמרי (שמעו אותם כאמרו) קחזינו אינשי, דדמו לקמצי באילני (ראינו אנשים גדולים לחמים ונמצאים באילנות)

מכאן אמרו מפרשי הגמרא שהמרגלים שיקרו כשאמרו - וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם, שאת זה המציאו המרגלים, שהרי לא יתכן שאותם ענקים היו מנותקים מן העולם ולא ראו אנשים רגילים, ועוד שדימו אותם לחגבים? הלא בוודאי שגרו אנשים רגילים בארץ, כמו האבות הקדושים שגרו בעבר בארץ...

ניתן לסכם כי המרגלים חטאו במספר דברים:

- [1] הקב"ה הקפיד עליהם במילה אָפַס כִּי עָז הָעַם = "אין סיכוי" מתפקיד המרגל הוא לתת דין וחשבון מה שראה, ולא לקבל החלטות האם ניתן או לא לבצע את המשימה.
- [2] הוציאו דבר שקר בעניין וְכֵן הָיִינוּ בְעֵינֵיהֶם מניין לכם מה הם חשבו ואמרו? גם אנתנו לפעמים חושבים שמישהו חושב עלינו כך וכך... וזאת מבלי שדיברנו איתו...
- [3] הוציאו לשון הרע על הקב"ה כדברי הגמרא כִּי זָזָק הוּא בּוֹמְנֵוּ אל תקרי מְמֹנֵוּ (מאיתנו) אלא מְמֹנֵוּ (מהקב"ה) כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם.
- [4] הוציאו לשון הרע על ארץ ישראל, הרב סורוצקין, בספרו **אזניים לתורה**: אומר שארץ ישראל זה לא סתם עצים ואבנים. א"י זה דבר חי, היא נמתחת כמו עור של צבי **(יחזקאל כו)** בַּיּוֹם הַהוּא זָשְׁאֵתִי יָדַי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ אֲשֶׁר תִּרְתִּי לָהֶם וְבַת זֹזָלָב וְדָבַשׁ צְבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת: ארץ ישראל מקיאה את החוטאים ממנה, **(ויקרא יח, כח)** וְכֹלֹת תִּקְיָא הָאֲרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָכֶם אֶתְהָא אֶת הַגִּזִּי וְגו'.
- [5] יתרה מזאת בעניין לשון הרע, ידוע שכל ירידת עם ישראל למצרים החל בגלל לשון הרע שנאמר בפרשת וישב **(בראשית לז-ב)** וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶל אֲבֵיהֶם: והנה רגע לפני החזרה לארץ שוב חטא לשון הרע? לא למדנו לקח? באותו היום שיצאו המרגלים לשליחות, השתחררה מרים מההסגר לאחר שדיברה קלות במשה רבנו, נצטרעה 7 ימים, ולא למדתם ממעשה מרים?
- [6] עניין של חילול השם בפרהסיא שזה דבר חמור ביותר, וסחפו בחטאם את כל העדה. אומרת **הגמרא במסכת סוטה לה/א** על הפסוק **(במדבר יד, א)** וַתִּשָּׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּכְּפוּ הָעָם בְּכִלְיָהּ הַהוּא: אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותו היום ערב תשעה באב היה, אמר הקב"ה, הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות.

העונשים בעקבות חטא המרגלים

על המרגלים נגזר (במדבר יד, לז) וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּצְפָּה לַפְּנֵי ה', אומרת הגמרא במסכת סוטה לה/א אמר רבי שמעון בן לקיש, שמתו מיתה משונה, אמר רבי חנינא בר פפא, דרש ר' שילא איש כפר תמרתא, מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם והיו תולעים יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם, ומטיבורם ונכנסות בלשונם, ורב נחמן בר יצחק אמר באסכרה מתו:
ולמה דווקא מלשונם לטבורם ? שהוציאו דיבת ארץ ישראל שהיא טבורו של עולם..

על עם ישראל נגזר להיות במדבר 40 שנה (במדבר יד, לד) בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּרְדְּתֶם אֶת הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּדְעֶתֶם אֶת תְּנֹאֲתַי:

ועל אותם 600 אלף יוצאי מצרים, דור המדבר מבן עשרים שנה ומעלה נגזרה מיתה במדבר, ושלא יזכו לעלות לארץ ישראל {לה} אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַזֹּעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם יָמֹתוּ:

ויש לשאול – מדוע לא הרג הקב"ה את בני ישראל ביום אחד ? שאם היה הורגם ביום אחד, לכאורה היו נכנסים עם ישראל מיידית לארץ.

אלא שמשה רבנו ביקש מהקב"ה לפרוס את העונש לארבעים שנה – ולמה ? לאחר שראינו את חומרת העונש על חילול השם, נבין את דבריו של משה רבנו מדוע ביקש לפרוס את העונש במשך 40 שנה, שאמר משה רבנו לקב"ה (במדבר יד, טו) וְהַמִּתֶּה אֶת הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶזְוָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שׁוֹמְעֶךָ לֵאמֹר: (טז) מִבְּלֹתַי יִכְלֹת ה' לְהַבְיֵא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁזַטֶּם בַּמִּדְבָּר:

משה רבנו ביקש לפרוס את העונש ל-40 שנה, לא כדי שימשיך לחיות עוד 40 שנה, ולא ביקש על החטא עצמו, אלא ביקש משה רבנו על כבודו של הקב"ה, שלא יאמרו הגויים שהקב"ה לא יכול להביא את העם לא"י. הגויים יגידו שהקב"ה יכול נגד פרעה, נגד מלך אחד, אבל לא יכול כנגד 31 מלכים, אז הוא הורג את העם שלו במדבר.

כלומר לא ביקש משה רבנו על העבירה עצמה אלא כדי שלא יהיה חילול ה' בעולם !!! ולכן הפתרון יהיה עונש מוות שנפרש ל-40 שנה.

בפרשת דברים אומר משה רבנו (דברים א, לז) גַּם בִּי הִתְאַנַּף ה' בְּזַלְלֵכְכֶם לֵאמֹר גַּם אֶתֶּה לֹא תִבָּא שָׁם: הכיצד ? הלא לא מת משה בגלל המרגלים, אלא בגלל חטא המריבה. אלא, שאם לא היה חטא המרגלים הרי שעם ישראל היו נשארים חזקים באמונתם, והיו נכנסים לארץ ישראל, וגם אם לא היו נכנסים עדיין לארץ ישראל אבל עדיין היו חזקים באמונתם, לא היה מבקש ממנו הקב"ה לדבר אל הסלע משום שהסיבה שהקב"ה ביקש ממנו לדבר אל הסלע כדי לחזק את האמונה בעם. יוצא מכאן שבעוון המרגלים נגזרה מיתה על משה רבנו.

מספר המדרש שנגזר על כל דור המדבר כליה, מוות ל-600,000 איש אנשי דור המדבר. לאחר שקיבל הקב"ה את בקשת משה רבנו, בכל שנה בליל ט' באב היו דור המדבר חופרים את קבריהם, נכנסים לקבריהם ו-15,000 איש היו מתים באותו הלילה. כלומר אם נחשב 600,000 איש חלקי 15,000 איש שמתו בכל שנה, קיבלנו את 40 שנות המדבר.

בשנה האחרונה נכנסו והנה קמו בבוקר.. וחזרו בכל לילה משום שחשבו שמא טעו בחישוב היום, ככה עד ט"ו באב שאז הלבנה במילואה ונהיה להם ליום טוב – שמחל להם הקב"ה.

מדוע נענשו המרגלים במוות על לשון הרע שעונשו צרעת ?

בפרשת דברים נאמר שעם ישראל . (דברים א,מה) ותשבבו ותבכו לפני ה' ולא שבע ה' בקלכם ולא האזין אליכם: ולמה לא התקבלה תשובתם ? שהרי שערי דמעה לא ננעלו.. הגמרא במסכת יומא פ"א אומרת שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה, ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש, אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו. שנאמר (ירמיה ג,יד) שובו בנים שובבים. עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר (ויקרא טז,ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל זוטאתיכם לפני ה' תטהרו: עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין, שנאמר (תהילים פט,לג) ופקדתי בישבט פשעם ובנגעים עונם: אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות, ולא ביוה"כ לכפר, ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר (ישעיה כב,יד) ונגלה באזני ה' צבאות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון אמר אדני ה' צבאות: מכאן נלמד כמה חמורה עבירה שיש בה חילול ה', שכפרתה רק במיתה, לכן נענשו המרגלים במיתה, כי הוציאו לשון הרע על הקב"ה, ואין לך גרוע יותר מחילול שם ה' ועוד בפרהסיא.

המעבר מהמדבר לארץ ישראל

בעל התניא (רבי שניאור זלמן מלאדי). מביא יסוד מעניין בעצם המעבר של עם ישראל מהתנאים של "ההולכים במדבר" לתנאים של "בעלי אחוזה בארץ ישראל". עם ישראל היה במדבר במצב הכי מרומם שיכול להיות . מוקפים בענני כבוד, בארה של מרים, לומדים תורה מפי משה רבינו, מקבלים את המן עד לפתח האוהל – לתנאי קרבה שכזו להקב"ה זכו רק דור המדבר.

רעיון נוסף לפסוק (דברים ח,ג) ויענה וירעפה ויאכקה את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיה למען הודעה כי לא על הלחום לבדו יזויה האדם כי על כל מוצא פי יהוה יזויה האדם:

איזה עינוי היה באכילת המן ? דעה אחת: מי שאין פיתו מצויה בסלו, ומצפה כאילו לנדבה, הרי זה בגדר עינוי.. דעה נוספת: אמנם כל טעם שרצו לטעום במן קיבלו, אבל אין זה דומה לראיית האוכל עצמו בגדר של "ראתה עין שבעה נפש".

תארו לכם לידה של תינוק, כל המשפחה מאושרים סביב התינוק הנולד, "היא לא נולדה אלא אכא, אכא, תראה את הצני"ט" וצו... כולם מתמוגגים מאושר, ורק מישהו אחד בוכה.. התינוק עצמו. למה ? מה חושב התינוק ? אולי הוא אומר... "מה אני צושה פה ? מי הוציא אותי משם ? היה לי טוב, חט ונצית, אכא קבוצ, נר דולק צל ראשי, רואה מסוף הצולט וצד סוכו, למדתי תורה ישירות מפי האל, מה הוציא אותי משם ? "

זהו הרעיון בדברי **בעל התניא (רבי שניאור זלמן מלאדי)**. עם ישראל במדבר דומים לתינוק ברחם אימו שמבחינתו אין לו שום סיבה לצאת מרחם אימו, יש לו אוכל, חום, נר דולק מעל ראשו, רואה מסוף העולם ועד סופו, ומלאך מלמדו תורה - אבל מה לעשות והנה הבשילו התנאים וצריך לצאת לדרך חדשה... הגיעה שעת הלידה !!!

וזה הויכוח שהיה בין יהושע כלב ועשרת המרגלים, עשרת המרגלים היו בדומה לתינוק שלא רצו לעזוב את תנאי המדבר, במדבר עטפו אותם ענני הכבוד, אוכל עד פתח האוהל, לומדים תורה מפי משה רבנו – כמלאך, ולכן הם טענו שיציאה מחוץ "לרחם" תגרום לירידה עצומה ברמה הרוחנית, לעומתם טענו יהושע וכלב שגם במצב החדש = ארץ ישראל, יש לנו את הכלים לעלות מבחינה רוחנית.

מצוות נסכים, הפרשת חלה וציצית

לסיפור המרגלים נסמכו בפרשה מצוות נסכים, מצוות הפרשת חלה וציצית – **ומדוע ?**
במצוות הנסכים התחילה התורה בהבטחה (**במדבר טו,ב**) **דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ**
אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם : כדי שבני ישראל יהיו רגועים
שמובטח להם אחרי 40 שנה להיכנס לארץ. שהרי פחדו שאם שוב יחטאו יתעכבו במדבר..
נתן הקב"ה לעם ישראל שלוש מצוות, נסכים, חלה וציצית, כנגד שלושת הדברים שאיבדו
בכניסה לארץ ישראל :

נסכים – כנגד בארה של מרים, שמצוות נסכים מייפה את הקרבן מעניין חיבוב המצווה.
הפרשת חלה – כנגד המון, שעל ידי הפרשת חלה מתברך ביתו של האדם.
ומצוות ציצית – כנגד ענני הכבוד – "להתעטף בציצית" כשם שעטפו ענני הכבוד את בני
ישראל.

מחטא המרגלים למדנו, שגם הגדולים שבעם כמו המרגלים יכולים ליפול בעצת יצר הרע,
ונחנו מה ? מתשובת יהושע בן נון וכלב בן יפונה אנו למדים שניתן לעבוד את הקב"ה בכל
מצב, גם בהנהגה של ארץ ישראל, ולא רק בהנהגה ניסית.

המספר 40

בכל סיפור המרגלים המספר 40 מופיע, 40 יום ריגלו, 40 שנה קיבלו עונש. **בשולחן ערוך**
אורח חיים סימן תק"פ, סימן א "אלו הימים שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות
בהם" **סימן ב** "בשבעה עשר באלול מתו מוציאי דבת הארץ". המרגלים מתו 40 יום לאחר
שחזרו (לשיטת י"ז באלול). **מה עניין מספר הארבעים ?**

אמר לי על כך מורי ורבי, **הרה"ג יוסף שני שליט"א**, שהמספר ארבעים מייצג את יצירת
הולד, וכמו שצריך 40 יום כדי לבנות ולד חדש, לוקח 40 יום גם להרוס משהו עד היסוד.
וזהו עניין של המבול שהיה 40 יום, וזהו מעניין 40 יום שתרז את הארץ.

מצד שני כדי לבנות משהו מחדש, אנו רואים את 40 היום והלילה בהם היה משה רבנו בהר
סיני. 40 ימי תשובה מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים, 40 השנה שנשאר בני ישראל
במדבר.

נקי מעניינת היא נושא המון, בפרשת בשלח נאמר (**שמות טז, לה**) **וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמֶּן**
אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד בָּאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשְׁבֹת אֶת הַמֶּן אָכְלוּ עַד בָּאָם אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן:
המון מראש יועד לאכילה במשך 40 שנה !!! וזאת כדי להביא את עם ישראל לדרגות רוחניות
גבוהות. ולכן, אם בני ישראל לא היו חוטאים במרגלים, והיו נכנסים מיד לארץ ישראל,
הרי שהיו אוכלים את המון גם בזמן כיבוש ארץ ישראל עד סיום הכיבוש, וזהו עניין **עַד**
בָּאָם אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן, דהיינו **סוף הכיבוש**. אבל מכיוון שחטאו במרגלים ונגזר עליהם
40 שנות מדבר, הרי שתמו 40 שנות אכילת המון מיד עם כניסתם לארץ ישראל, וגם זה בגדר
עַד בָּאָם אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן, רק שכאן זה בגדר תחילת הארץ, דהיינו **תחילת הכיבוש**.

יזכנו הקב"ה לכוון שכל מעשינו וכל מחשבותינו יהיו מתוך ענווה ויראת חטא
וכולם יהיו מכוונים לשם שמיים בלבד !!!

שבת שלום

לוקט ממדרשי חז"ל ומדרשות הרבנים שליט"א

עיר-ני גהלי

להצטרפות לרשימת תפוצה שבועית - nirgahali@gmail.com
כמו כן, ניתן להוריד את המאמר מהאתר - www.nir-g.022.co.il